

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

РОЛЬ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ В РОЗКРИТТІ СУСПІЛЬНОЇ КОРИСНОСТІ БІЗНЕСУ

Стаття присвячена розкриттю поняття «інтегрована звітність», дослідженню її ролі в соціально-економічному напрямку розвитку бізнесу, ідентифікації передумов формування інтегрованої звітності та його етапів. Наведено альтернативи імплементації міжнародної практики запровадження інтегрованої звітності, узагальнено переваги та недоліки неврегульованої на державному рівні її форм та змісту. Розкрито доцільність оприлюднення підприємством нефінансових показників інтегрованої звітності для обґрунтування привабливості господарської діяльності підприємства, його впливу на соціально-економічний регіональний розвиток, перспективу бізнесу в цілому. Наведено переваги бізнесу, який дотримується норм і правил соціальної відповідальності, серед яких: полегшений механізм доступу до нових ринків та залучення додаткових інвестицій; сприятливий до зростання обсягів реалізації товарів або послуг клімат ринку; збільшення прибутків. За даними проведеного в роботі дослідження показників Звіту про управління на прикладі приватного акціонерного товариства узагальнено нефінансові показники, що мають найбільший вплив на результативність бізнесу як для досліджуваного суб'єкта, так і для інших вітчизняних підприємств.

Ключові слова: інтегрована звітність; підприємство; господарська діяльність; Звіт про управління; соціальна відповідальність бізнесу; нефінансові показники.

Актуальність теми. Сьогодні кожне підприємство прагне провадити свою господарську діяльність так, щоб бути більш конкурентоспроможним, рівняючись на інші підприємства такої ж галузі. Це в повній мірі стосується як вітчизняної, так і міжнародної практик ведення бізнесу. З такою метою суб'єкти господарської діяльності намагаються вести пошуки інноваційних технологій, додаткових інвестицій, використовуючи як внутрішні резерви, так і залучаючи зовнішніх донорів, або рухаючись комплексними

шляхами реалізації нових джерел фінансування (що сприяє розвитку підприємництва швидшими та якісними темпами).

Перед тим, як вкладати свої кошти, інвестори, досліджують загальний стан та результати фінансово-господарських операцій. Саме показники фінансової звітності розкривають економічний потенціал, оцінку виробничих ресурсів та джерела доходів.

Разом з тим, під впливом великої кількості різноманітних чинників зазнали еволюції інформаційні потреби користувачів звітності, розширивсь пошук нових методичних та організаційних підходів до оцінки результативності діяльності підприємства. Практика переконливо доводить: оприлюдненої у фінансових формах звітності інформації недостатньо для надання інвесторам, зовнішнім контролерам, суспільству в цілому достовірної інформації щодо результативності соціально-економічної та екологічної політики бізнесу.

Фінансові кризи минулого обумовили виникнення нових форм та облікових систем, узагальнюючи фінансові дані для потреб обліку та оподаткування, підтверджуючи доцільність функціонування на підприємстві не тільки бухгалтерського обліку, але й інтегрованої системи бухгалтерського обліку, в основі якого – системне відображення на аналітичних рахунках бухгалтерського обліку господарських операцій з метою забезпечення підприємства, інвесторів, співробітників та суспільства якісною всебічною інформацією про його діяльність і стан, захист довкілля та соціальну безпеку в цілому (зважаючи на ймовірність наступних, не менш болючих від сьогоднішнього, економічних кризових явищ).

Враховуючи специфічність та неординарність бізнесу, особливості галузевого розвитку, одним із таких підходів розглядається для вітчизняних підприємств доцільність запровадження інтегрованої звітності – доповнених форм затвердженої на державному рівні фінансової звітності показниками, що містять цільове розкриття основних питань підприємницької діяльності.

Дослідженню ролі інтегрованої звітності в розкритті суспільної корисності бізнесу присвятили праці такі науковці, як: Воробей В., Жуковський І. [2], Мулик Т. О., Ващілова Н. В. [4], Сторожук Т. М., Бабак А. М. [8], Шевчук Н. С. [10] та ін.

Разом з тим, для вітчизняних підприємств залишаються малодослідженими критерії ідентифікації нефінансових показників економічного, соціального, екологічного напрямків господарювання, рівень їх розкриття та узгодженість з показниками інтегрованої системи бухгалтерського обліку.

Мета дослідження. На основі міжнародної та вітчизняної практик запровадження інтегрованої звітності в сфері підприємницької діяльності визначити альтернативні підходи до методики пошуку нефінансових показників, їх підконтрольність в системі внутрішнього контролю/аудиту; узагальнити найбільш характерні нефінансові показники Звіту про корпоративне управління на прикладі приватних акціонерних товариства з метою обґрунтування альтернативи щодо їх оприлюднення в інтегрованій формі звітності.

Комітетом з міжнародної інтегрованої звітності (IIRC) було надано загальне поняття інтегрованої звітності, згідно з яким інтегрована звітність являє собою процес, що призводить до подання організацією відомостей, що виражаються у випуску періодичного інтегрованого звіту про створення цінності протягом певного часу [9]. Основною метою такого звіту є розкриття постачальникам особливостей формування, збереження та використання фінансових активів, капіталу та зобов'язань.

Цінність трактується всебічно. З одного боку, найбільш наповнене соціально-економічним контентом тлумачень цінності – це корисність результатів бізнесу, значимість, соціальна роль підприємства в розвитку регіональної економіки, що може бути оцінена у вартісних вимірах та якісними параметрами.

Безперечно, інтегрований звіт приносить користь усім зацікавленим користувачам у розумінні щодо здатності суб'єкта створювати цінність, включаючи працівників, клієнтів, постачальників, ділових партнерів, місцевих громад, законодавців, регулюючих органів та політиків (хоча цей звіт не спрямований безпосередньо на всіх зацікавлених сторін). Постачальники фінансового капіталу теж можуть мати значний вплив на розподіл капіталу. Відтак, спроба націлити звіт на всіх зацікавлених сторін була б неможливим завданням, зменшила увагу та збільшила б обсяг звіту. В свою чергу, це суперечило б цілям звіту, а саме – інформаційно забезпечити процеси створення, збереження та відновлення – вартості [1; 10].

В період боротьби з пандемією COVID особливо гостро розуміємо: для висвітлення усіх можливих ділянок діяльності підприємства у інтегрованому звіті з використанням якомога кращих показників підприємства повинні бути показники соціальної відповідальності, реалізації заходів соціального забезпечення як працівників, так і громад на території ведення бізнесу.

Соціальна відповідальність бізнесу (СВБ) являє собою концепцію залучення екологічних і соціальних аспектів в сферу

підприємницької діяльності на таких засадах добровільності, розуміння та взаємодії між різними стейкхолдерами [2; 7].

Якщо бізнес дотримуватиметься СВБ, це забезпечить йому низку конкурентних переваг, серед яких варто виокремити:

- доступу до розширеного кола контрагентів та споживачів, нових ринків, залучення додаткових інвестицій;
- сприятливі фінансово-організаційні умови щодо зростання обсягів реалізації товарів (послуг), забезпечення їх споживчих якостей, клімат ринку;
- збільшення прибутків та ін.

У наш час споживачі розвинутих країн світу надають перевагу підприємствам із надійною репутацією та активною політикою у сфері СВБ, визнаною як на державному рівні, так і громадськістю. Прикладом позитивного впливу дотримання принципів СВБ та застосування інтегрованих звітів у міжнародній практиці є одна з провідних аудиторських компаній, що входить до компаній «Великої четвірки» – Ernst&Young (E&Y).

Ernst&Young втілює принципи СВБ в компанії з числа своїх клієнтів, пропагуючи їх в своїй рекламній діяльності. «Кругове правило бізнесу»: ділитися набутими знаннями та досвідом із суспільством, допомагаючи всім, з ким компанія взаємодіє, у розкритті власного потенціалу.

Відповідно до пунктів нового звіту E&Y на питання «Чи розкривають нефінансові результати справжню вартість бізнесу вашим інвесторам?» компанія відповідає так: «Останні події наочно продемонстрували як істотні ризики, так і переваги для емітентів, що криються в нефінансовій інформації. Інвестори дедалі частіше усвідомлюють: розуміючи ці ризики й переваги, вони можуть уникнути негативного впливу, відчутти на собі позитивні вигоди створення вартості, які йдуть від нефінансової діяльності організації».

Варто згадати іспанську компанію Monnalisa, яка є виробником одягу. Ця компанія вперше опублікувала свій інтегрований звіт у 2005 році, тим самим ставши однією з перших світових компаній, що оприлюднила такий звіт. З того часу її продажі зросли практично втричі. Відносно недавно компанія опублікувала новий інтегрований звіт, в якому менше уваги приділяється традиційним фінансовим, соціальним та екологічним заходам, проте присутні комплексні показники, сфокусовані на семи складових, що окреслюють сфери з найбільшим інтересом для стейкхолдерів [3].

Враховуючи практику застосування інтегрованих звітів згаданих компаній можемо стверджувати, що вплив від оприлюднення таких звітів є виключно позитивним. Це засвідчує і репутація E&Y серед аудиторських компаній світу, а також суттєве зростання продаж Monnalisa.

Інтегрована звітність – інструмент отримання повної інформації щодо діяльності підприємства, відображає ризики, об'єднує нефінансові та фінансові показники. Основні передумови формування інтегрованої звітності полягають у наступному:

- зростає потреба з боку учасників фінансових ринків у розумінні впливу бізнес моделі підприємства на створення доданої вартості у майбутньому. Актуалізується роль фінансової і нефінансової інформації для зацікавлених користувачів з метою забезпечення прозорості діяльності підприємства;

- традиційна форма корпоративної звітності за показниками діяльності не відповідає сучасним вимогам у зв'язку з історичною оцінкою вартості підприємства. Новий підхід повинен базуватися на поточній вартості (безперечно, дисконтованій), форми якої варіюються в часі та за потребами.

Останнім часом таким оціночним показником є обґрунтована справедлива вартість. При цьому при підтвердженні такої оцінки пріоритетна увага надається професійній думці бухгалтера, а вже потім – документальному забезпеченню аналогів.

Урахувавши міжнародний досвід, Т. О. Мулик та Н. В. Вацілова визначили основні етапи формування інтегрованої звітності. Для цього автори виділили три етапи:

1. Підготовчий етап – розробка концептуальних засад інтегрованої звітності.

2. Основний етап – визначення організаційно-методичних засад звітності.

3. Заключний етап – проведення оцінки та контролю інтегрованої звітності [4].

Важливо зазначити, що на сьогодні не кожне підприємство готове виставляти на загальні результати своєї діяльності. Існує пересторога, що у їхній галузі можуть бути недобросовісні конкуренти, які замість чесної конкурентної боротьби готові використати форми їх фінансової та нефінансової звітної інформації з метою «очорнити» перед інвесторами та іншими підприємствами, зацікавленими у співпраці.

Досить комплексними є виділені Сторожук Т. М. та Бабак А. М.

переваги та недоліки інтегрованої звітності:

- високий рівень довіри у відносинах із стейкхолдерами;
- покращене управління ризиками;
- цільова направленість звітів на потреби інвестора;
- більш чітке визначення можливостей підприємства;
- максимізація конкурентних переваг;
- автоматизація інформаційного забезпечення, що

уможливлює отримання повної інформації про підприємство для більшого кола потенційних інвесторів та підприємств тощо.

Серед недоліків варто виокремити:

- необхідність об'єднання великої кількості вимог, що є обов'язковими при формуванні інтегрованої звітності;
- трудомісткий і витратний процес переходу від звичайного виду звітності до інтегрованої [8].

Міжнародна практика доводить перевагу нефінансових показників інтегрованої звітності. Саме нефінансові показники дають змогу вчасно відреагувати на зміни, виявити відхилення від обраного шляху розвитку товариства. Використання їх у своєму аналітичному арсеналі дає можливість товариствам дивитись чіткіше на майбутні перспективи розвитку. Вони допомагають визначити результативні індикатори успіху та сформулювати конкретні орієнтири й цілі, досягнення яких стане запорукою позитивної динаміки розвитку бізнесу, в тому числі фінансових показників [5].

Вітчизняні суб'єкти господарювання застосовують комплексний показник результативності для оцінки виконання бюджетних програм. Досить цікаве трактування в інтегрованій звітності показника результативності. Під поняттям результативності (effectiveness) слід розуміти результати, що були досягнуті за поставленими цілями, а також зіставлені з використаними для досягнення цих цілей ресурсами [6].

Оскільки на сьогоднішній день серед підприємств, що повинні в обов'язковому порядку оприлюднювати свою звітність, є приватні та публічні акціонерні товариства, вважаємо за доцільне зазначити саме ті нефінансові показники інтегрованої звітності, що впливають на результативність на прикладі досліджуваних в роботі товариств.

Наведемо для прикладу приватне акціонерне товариство в Рівненській області, що надає послуги – ПрАТ «Колос». Серед фінансових та нефінансових показників Звіту про корпоративне управління основним активом тут, як правило, є людські ресурси –

висококваліфіковані працівники. За даним річної звітності високе значення коефіцієнта плинності кадрів свідчить про недосконалість внутрішніх процесів, має прямий вплив на задоволеність клієнтів. Це, своєю чергою, з часом обов'язково дасть негативний ефект на продажах, а найголовніше – на прибутку.

Ця проблема є такою, яку досить важко вчасно помітити та виправити, якщо товариство орієнтуватиметься тільки на фінансові звіти, відтак, важливу роль в розкритті проблем та їх урегулюванні відіграють нефінансові показники.

В таблиці наведено нефінансові показники, які за узагальненими даними нашого дослідження мають найбільший вплив на результативність бізнесу як вищезазначеного товариства, так і інших вітчизняних підприємств.

Таблиця

Нефінансові показники інтегрованої звітності для вітчизняних підприємств

Показник	Інформація, яку дає можливість побачити показник
Конкурентоспроможність	<ul style="list-style-type: none"> → темпи зростання продажів окремого виду продукції або послуг; → розмір і склад клієнтської бази; → частка ринку та її збільшення
Рівень активності	<ul style="list-style-type: none"> → кількість проданих одиниць; → відпрацьовані години; → динаміка та сезонність активності впродовж року
Продуктивність	<ul style="list-style-type: none"> → виробничі витрати на одиницю продукції; → рівень завантаженості робочих потужностей; → середньоденний або погодинний випуск продукції
Якість обслуговування	<ul style="list-style-type: none"> → кількість забракованих одиниць; → кількість візитів представників до клієнтів; → кількість повторних звернень; → середній час відповіді на запит клієнта; → оцінка рівня обслуговування; → кількість скарг або повернень

продовження таблиці

Досвідченість персоналу	→ дні відсутності за тиждень; → середній рівень ротації; → кількість годин підвищення кваліфікації працівників; → рівень кваліфікації нових працівників
Інновації	→ кількість інноваційних продуктів або послуг, виведених на ринок; → частка виручки від нових продуктів; → рівень технічної експертизи щодо прямих конкурентів
Репутація товариства	→ позиція та вартість бренду; → частка споживачів, готових прийняти маркетингову пропозицію; → рейтинги та позиціонування незалежними експертами

Джерело: сформовано автором на основі [5]

Висновки і перспективи подальших розвідок. Прагнення підприємств освоювати нові ринки (зокрема, міжнародні) дає поштовх до поширення концепції впровадження інтегрованої звітності, що уможливорює успішний пошук нових ринків збуту своєї продукції і послуг, розширення співпраці на вже освоєних ринках збуту та постачання тощо. Якщо підприємство обмежується рамками затверджених на державному рівні форм фінансової звітності, партнери та конкуренти оновлять свої Звіти про корпоративне управління якісними інформаційними даними, чим суттєво покращать привабливість кінцевої продукції (послуг) для споживачів, інвесторів, контрагентів.

Включення до складу інтегрованої звітності нефінансових показників дозволить оцінити роль і значення підприємства у вирішенні проблем розвитку та альтернативних перспектив підприємницької діяльності, які є суспільно значущими. Підприємства, що активно рухаються на споживчих ринках, дотримуються правил та норм задоволення споживчого попиту, орієнтуються на іноземних інвесторів добре розуміють важливість і цінність своєї позитивної репутації, що полягає не тільки у прибутковості бізнесу (що засвідчують показники форми 2 «Звіт про фінансові результати»), але й у стратегічних перспективах розвитку, розкриття яких та якісна оцінка можлива на основі нефінансових показників інтегрованої звітності.

1. The integrated report framework. URL: <https://www.accaglobal.com/ca/en/student/exam-support-resources/professional-exams-study-resources/strategic-business-reporting/technical-articles/integrated-report.html> (дата звернення: 18.09.2021). 2. Воробей В., Жуковська І., Соціальна відповідальність бізнесу. Українські реалії та перспективи. URL: http://svb.ua/sites/default/files/Analitichniy_Material_do_Sluhan_FINAL.pdf (дата звернення: 18.09.2021). 3. Марк Блейні Стюарт. Інтегрована звітність – поверніть упевненість своїм інвесторам! *Вісник МСФЗ*. 2017. № 7. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001253 (дата звернення: 18.09.2021). 4. Мулик Т. О., Ващилова Н. В., Інтегрована звітність підприємства: стан та перспективи розвитку. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/61.pdf (дата звернення: 18.09.2021). 5. Нефінансова інформація: чому бізнесу важливо її використовувати. URL: <https://devisu.ua/uk/stattia/nefinansova-informaciya-chomu-biznesu-vazhlyvo-i-vikoristovuvati-> (дата звернення: 18.09.2021). 6. Основні поняття та модель концепції результативності. URL: http://www.cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=237 (дата звернення: 18.09.2021). 7. Соціальна відповідальність бізнесу. URL: <https://cutt.ly/UEMzban> (дата звернення: 18.09.2021). 8. Сторожук Т. М., Бабак А. М. Основні переваги та недоліки інтегрованої звітності підприємства. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3824/1/4030_IR.pdf (дата звернення: 18.09.2021). 9. Удосконалення методики оцінки комплексного стану підприємства на основі інтегрованої фінансової звітності. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/2/129.pdf> (дата звернення: 18.09.2021). 10. Шевчук Н. С. Інтегрована звітність: поняття та економічна сутність. URL: eaprk.org.ua/sites/default/files/eaprk/2018/12/eaprk_2018_12_p_95_102.pdf (дата звернення: 18.09.2021).

REFERENCES:

1. The integrated report framework. URL: <https://www.accaglobal.com/ca/en/student/exam-support-resources/professional-exams-study-resources/strategic-business-reporting/technical-articles/integrated-report.html> (data zvernennia: 18.09.2021). 2. Vorobei V., Zhukovska I., Sotsialna vidpovidalnist biznesu. Ukrainski realii ta perspektyvy. URL: http://svb.ua/sites/default/files/Analitichniy_Material_do_Sluhan_FINAL.pdf (data zvernennia: 18.09.2021). 3. Mark Bleini Stiuart. Intehrovana zvitnist – povernit upevnenist svoim investoram! *Visnyk MSFZ*. 2017. № 7. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001253 (data zvernennia: 18.09.2021). 4. Mulyk T. O., Vashchilova N. V., Intehrovana zvitnist pidprijemstva: stan ta perspektyvy rozvytku. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/61.pdf (data zvernennia: 18.09.2021). 5. Nefinansova informatsiia: chomu biznesu vazhlyvo yii vykorystovuvaty. URL: <https://devisu.ua/uk/stattia/nefinansova-informaciya-chomu-biznesu-vazhlyvo-i-vikoristovuvati-> (data zvernennia: 18.09.2021). 6. Osnovni poniattia ta model kontseptsii rezultatyvnosti. URL: http://www.cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=237 (data

zvernennia: 18.09.2021). **7.** Sotsialna vidpovidalnist biznesu. URL: <https://cutt.ly/UEMzban> (data zvernennia: 18.09.2021). **8.** Storozhuk T. M., Babak A. M. Osnovni perevahy ta nedoliky intehrovanoi zvitnosti pidpriemstva. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3824/1/4030_IR.pdf (data zvernennia: 18.09.2021). **9.** Udoskonalennia metodyky otsinky kompleksnoho stanu pidpriemstva na osnovi intehrovanoi finansovoi zvitnosti. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/2/129.pdf> (data zvernennia: 18.09.2021). **10.** Shevchuk N. S. Intehrovana zvitnist: poniattia ta ekonomichna sutnist. URL: eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2018/12/eapk_2018_12_p_95_102.pdf (data zvernennia: 18.09.2021).

Levytska S. O. [1; ORCID ID: 0000-0002-4739-0486],
Doctor of Economics, Professor,
Kucher Yu. V. [1; ORCID ID: 0000-0002-3538-6324],
Master

¹National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

ROLE OF INTEGRATED REPORTING IN DISCLOSURE OF BENEFITS FOR BUSINESS

The article is devoted to the concept of «integrated reporting» disclosure, the study of its role in the socio-economic business development direction, the disclosure of prerequisites for the integrated reporting formation, and its stages too. Alternatives to the international practice implementation of integrated reporting are presented, advantages and disadvantages of the integrated reporting form are summarized. The expediency of publishing integrated reporting non-financial indicators by the enterprise to substantiate the economic activity attractiveness of the enterprise, its impact on socio-economic regional development, and business prospects are disclosed in general. Business advantages that adhere to both norms and rules of social responsibility have been identified, including facilitated access for the mechanism to new markets and additional investments attraction; favorable market growth for sales of goods or services; increase profits so on. It is confirmed that the most obvious integrated reporting advantages are the following: high level of trust in relations with stakeholders; improved risk management; target orientation of these reports for the investor needs; clearer company's capabilities definition; maximizing competitive advantages; information support automation, which will allow learning about the company for a large number of potential investors. According to the study of Management Report indicators on the example of a private joint-stock company, non-financial indicators are generalized, which have the greatest impact on business performance both for the researched entity and for other domestic

enterprises. It is proved: companies that are actively moving in consumer markets, adhere to consumer demand rules and regulations, focus on foreign investors are well aware importance and value of their positive reputation, which lies not only in business profitability (as evidenced by Form 2 «Financial Report results») but also in strategic development perspectives, the disclosure of which and qualitative assessment is possible on the basis of the non-financial indicators in integrated reporting. Non-financial indicators of integrated reporting will reveal the potential benefits for an enterprise, allow managers to respond in a timely manner to changes and identify deviations from the business development chosen path.

Keywords: integrated reporting; enterprise; economic activity; Management report; social responsibility of business; non-financial indicators.

Левицкая С. А. [1; ORCID ID: 0000-0002-4739-0486],

д.э.н., профессор,

Кучер Ю. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-3538-6324],

соискатель высшего образования второго (магистерского) уровня

¹Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно

РОЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ОТЧЕТНОСТИ В РАСКРЫТИИ ОБЩЕСТВЕННОЙ ПОЛЕЗНОСТИ БИЗНЕСА

Статья посвящена раскрытию понятия «интегрированная отчетность», исследованию ее роли в социально-экономическом направлении развития бизнеса, раскрытию предпосылок формирования интегрированной отчетности и его этапов. Приведены альтернативы имплементации международной практики внедрения интегрированной отчетности, обобщены преимущества и недостатки неурегулированной на государственном уровне интегрированной отчетности. Раскрыто целесообразность обнародования предприятием нефинансовых показателей интегрированной отчетности для обоснования привлекательности хозяйственной деятельности предприятия, его влияния на социально-экономическое региональное развитие, перспективу бизнеса в целом. Идентифицированы преимущества бизнеса, который придерживается норм и правил социальной ответственности.

Ключевые слова: интегрированная отчетность; предприятие; хозяйственная деятельность; Отчет об управлении; социальная ответственность бизнеса; нефинансовые показатели.

Отримано: 18 вересня 2021 р.
Прорецензовано: 20 вересня 2021 р.
Прийнято до друку: 24 вересня 2021 р.